Bourdieu,Pierre پیەر بۆردیۆ …
نووسینی : حەیدەر هەمەوەند

پیەر بۆردیۆ کۆمەڵناس و فەیلەسووفێکی فەرەنسی بوو کە لە نێوان ساڵانی (2002-1930) دا ژیاوە . وەکو پرۆفیسۆر لە کۆلیجی دو فرانس کاری کردووە .
کارەکانی / بۆچوونەکانی
پیەر بۆردیۆ وەک کۆمەڵناسێک لە رووانگەیەکی مارکسیستیەوە رەخنەی لە سیاسەتەکانی سیستەمی سەرمایەداری دەگرت بەڵام سەبارەت بە ناکۆکی کۆمەڵایەتی و چینایەتی بە پێویستی دەزانی کە رۆڵی کولتوریش (یان رۆشنبیریش) لەبەرچاو بگیرێت نەک بەتەنیا رۆڵی ئابووری .
بۆردیۆ زۆر بایەخی بە کۆمەڵناسی پەروەردەو فێرکردن Educational Sociology دەدا و قوتابخانە یان خوێندنگە بە فەزایەکی کێبڕکێ و بەربەرەکانی و نایەکسانی کۆمەڵایەتی و چینایەتی دەزانێت .
بۆردیۆ لەخستنەبەرچاوی تێزەکانی سوودی لە چەندین چەمک وەرگرتووە کە لای ئەم ناوەڕۆکێکی تایبەتیان هەیە .لێرەدا ئاماژە بە چەند چەمکێکی گرینگ دەدەین کە بریتین لە :

١- هابیتۆس Habitus

ئەم چەمکە پێشتر لەلایەن هەندێک فەیلەسوفەوە بەکار هاتووە بەڵام لای بۆردیۆ ئەم چەمکە ئاماژەیە بە کۆمەڵێک خەسڵەتێک کە لە عەقڵ و جەستەی مرۆقدا ریشەیان داکوتاوە . بەدەربڕینێکی دیکە هابیتۆس واتە کۆمەڵێک بەهرەی هەمیشەیی و لێهاتوویی کە مرۆق بە دەستی دەهێنێت بە درێژایی گەشەکردنی کۆمەڵایەتی .
هابیتۆس هەروەک چۆن لەسەر ئاستی تاکەکەسدا هەڵوێست و تێروانین و بەهرەکان و ئارەزووەکان دیاریدەکات ئەوا لەسەر ئاستی دەستەجمعیش شێوازەکانی بیرکردنەوە و هەست و رەفتارەکان ئاراستە دەکات کە لە ژیانی رۆژانەدا بە شێوەی دابونەریت ، هونەر ، جلو بەرگ و هتد خۆیان دەردەخەن . بۆردیۆ پێیوایە کە بونیادی خود و بونیادی دەستەجەمعی هاوشێوەو هاوجووتن و هەردووکیان لەلایەن هابیتۆسەوە ئاراستە دەکرێن . بە دەربڕینێکی دیکە بونیادی ناخەکی تاکەکەسەکان (خۆیی) تا رادەیەکی زۆر هاوجووت و هاوئاهەنگە لەگەل رێکخستنی کۆمەڵایەتی و دینامیکیەتی جیهانی دەرەوە (بابەتی) .

٢- بەرهەمهێنانەوە Reproduction

بۆردیۆ لەگەل کۆمەڵناسی فەرەنسی جان کلاود پاسیرۆن ئەم چەمکە لە بواری کۆمەڵناسی پەروەردە بەکاردەهێنن و پێیانوایە کە ئەو رۆشنبیریەی کە قوتابیان یان فێرخوازان وەریدەگرن لە قوتابخانەکانی فەرەنسای سەرمایەداری رۆشنبیریەکی بابەتی و بێلایەن و پاراو نییە بەڵکو دەربڕی رۆشنبیری چینی دەسەڵاتدار و خۆسەپێنە ، بۆیە پەروەردەی کۆمەڵایەتی قوتابی رزگار ناکات بەڵکو گرێیدەدات بە کۆمەڵگەوە لە چوارچێوەی هەلومەرجی سەپاودا و پابەندیەتی کۆمەڵایەتییەوە . بۆ نموونە منداڵێک لە چینی بۆرژوازی لە قوتابخانە لە هەمان فەزای رۆشنبیریدا دەژیت کە لەماڵەوە هەیەتی کە بێگومان بۆ ئەو ئاسانترە کە تیایدا باڵادەست بێت بەڵام بۆ منداڵێک لە چینی کرێکار هەمان بارودۆخ نییە سەرەرای ئەوەی کە بەهرەی تاکەکەسیش فاکتەرێکە کە پێویستە ل□ بەرچاو بگیرێت .لێرەوە بۆمان دەردەکەوێت کە بۆردیۆ باوەڕی وابووە کە سیستەمی پەروەردە هەمان دابەشبوونی چینایەتی لە کۆمەڵگەدا بەرهەم دەهێنێتەوە .

٣- توندوتیژی سیمبۆلی Symbolic Violence

ئاشکرایە کە توندوتیژی دوو جۆری هەیە یەکەمیان توندوتیژی جەستەییە کە بەمانای ئازارگەیاندن دێت لە رووی جەستەیی و ماددی . دووەمیان توندوتیژی سیمبۆلی (یان هێمایی) دێت ک□ بەمانای ئازارگەیاندن دێت لە رووی دەروونی هەستوسۆز و بیرەوە کە پیادە دەکرێت لە رێگەی جوێندان ، بێڕێزی کردن ، خۆسەپێنی ، ئایدیۆلۆجیا و هتد .

بۆردیۆ پێیوایە کە توندوتیژی سیمبۆلی توندوتیژیەکی نەرم و هەست پێنەکراوە لەلایەن قوربانیەکانەوە و هەروەها بەستراوەتەوە بە دەسەڵاتداریەتی و خۆسەپێنی و بوارە کۆمەڵایەتیەکان . ئەو دەڵێت کە دەوڵەت ئەم جۆرە توندوتیژییە دژی تاکەکان و گروپەکان پیادە دەکات لە رێگەی کۆمەڵێک دامودەزگای فەرمی و رەوادارەوە (یان شەرعیەوە) وەکو دەزگاکانی راگەیاندن ، پەروەردە ، ئاین ، هونەر و هتد .

بۆردیۆ ئەم جۆرە توندوتیژییە بە کاریگەرتر دەزانێت لەو توندوتیژیانەی کە بۆ نموونە پۆلیس بەکاری دەهێنێت چونکە توندوتیژی سیمبولی سادە و ئاساییە و کار لە نائاگایی (یان نەستی) مر□ق د□کات و لەلایەن کۆمەڵگەوەش بە توندوتیژی لە قەڵەم نادرێت چونکە خەڵک لێی راهاتوون .

٤- بوار / کێڵگە Field

بۆردیۆ پێیوایە کە لە کۆمەڵگە هاوچەرخەکاندا دابەشکردنی کار جیهانی کۆمەڵایەتی دابەش کردوەتە سەر کۆمەڵێک بوار و فەزای کۆمەڵایەتی لاوەکی وەکو بواری سیاسی ، بواری ئابووری ، بواری رۆشنبیری و هتد .، هەریەک لەم بوارانەش نیمچە سەربەخۆییەکیان هەیە بەگوێرەی کەی کۆمەڵگە . لەناو هەر بوارێکیش کێبەرکێ و بەربەرەکانی توند هەیە لەنێوان تاکەکان و گروپەکان هەروەها لەنێوان نەوەی نوێ و نەوەی کۆن بۆ بەدەستهێنانی ئیمتیازی ماددی و مەعنەوی .

٥- سەرمایە Capital

بەڕای بۆردیۆ بنچینەی ناکۆکی چینایەتی بەتایبەت ناکۆکی نێوان چینی بۆرژوازی و چینی پرۆلیتار مەرج نییە هەمیشە و بەتەنیا مەرکەکی ئابووری هەبێت بەڵکو فاکتەری رۆشنبیریش رۆڵی هەیە . ئەو پێیوایە کە ئەستا دوو جۆر سەرمایە هەن کە کۆمەڵگە هاوچەرخەکان دەجوڵێنن کە بریتین لە سەرمایەی رۆشنبیری و ١- سەرمایەی ئابووری . بەگشتی بۆردیۆ چوارجۆر سەرمایەی دەستنیشان کردووە کە بریتین لە :

٢- سەرمایەی ئابووری : واتە سامانی ماددی و دارای تاکەکەس لەگەڵ داهاتی مانگانەو سالانەی .

٣- سەرمایەی رۆشنبیری : واتە سامانی رۆشنبیری تاکەکەس وەکو بڕاوانە و پلەی زانستی و پیشەیی ، بەرهەم و داهێنانە ئەدەبی و رۆشنبیری و هونەرییەکان ، بەهرەو شارەزایی و تواناکان لەرووی رۆشنبیری و پیشەییەوە .

٤- سەرمایەی کۆمەڵایەتی : واتە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و هاوڕێیەتی و ناسیاوی و هتد کە تاکەکەسێک هەیەتی لەفەزای کۆمەڵایەتییدا کە ئەمەش وەستاوەتە سەر توانا و لێهاتوویی تاکەکەسەکە .

سەرمایەی سیمبولی : ئەمەش هەر سێ جۆرە سەرمایەکان دەگرێتەوە کە تاکەکەسێک هەیەتی و بەم هەیەوەش لە تاکەکانی دیکەی کۆمەڵگە جیا دەکرێتەوە .

٦- چێژ / زەوق Taste

بۆردیۆ پێیوایە کە توانای چێژوەرگرتن (یان زەوق) بەهرەیەکی غەریزی نییە یان پەدراوەکی سروشتی نییە لە مرۆڤدا بەڵکو زەوق پەیوەندی هەیە بە ژینگە و پێگەی کۆمەڵایەتی مرۆڤ . ئەو ڕای وایە کە کە فاکتەری ئابووری رۆڵی سەرەکی هەیە لە دیاریکردنی زەوقی

تاکەکەس چونکە ئەم فاکتەرە پێگەی تاکەکان دیاریدەکات لە کۆمەڵگەدا . ڕۆڵی فاکتەری ئابووریش وەستاوەتە سەر ئەمانەی خوارەوە :

١- قەبارەی ئەو سەرمایەی کە تاک هەیەتی .

٢- ڕێژەی سەرمایەی ڕۆشنبیری و سەرمایەی ئابووری لەکەی ئەم سەرمایەیە .

٣- چەنیەتی گۆڕانکاری لەم دوو جۆرە سەرمایەی سەرەوە و چەنیەتی بە گەڕخستنیان لە کۆمەڵگەدا لەلایەن تاکەوە .

بۆ نموونە چێژوەرگرتن لە گۆرانی و موزیک ، وەرزش ، شانۆگەری ، جلوبەرگ ، چێشت لێنان و هتد لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە بە پلەی جیاواز دەگۆڕێت هەروەها لە چینێکەوە بۆ چینێکی دیکە و لە کۆمەڵگەیەکەوە بۆ کۆمەڵگەیەکی دیکە.